

مطبعه و محل ادارہ :

جمال او غننده امنیت
 مندوخی جوارنده
 شنکول یقوشنده
 ۲۷ نومبر

سلك. ز. موافق آثار
جدیدہ مع المنونہ
قبول اول نور

درج ایسلہ میں آثارِ اعادہ اور نماز

دین ، فلسفہ ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، سیاسیات و بالخاصہ احوال و مشورہ اسلامیہ و بحث ابدی و ہفتہ وار نشر اور نور۔

آبونه بدلی

صاحب و مؤسسی :

ابوالعلاؤین العابدین - ح . اشرف ادیب
تاریخ تاسیسی

درسعادته نسخه سی ۵۰ باره در

فیرله دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلتیر

۱۰ تموز ۳۲۴

سنه لکي	التی آيلی	
۶۵	۳۵	عالمک عثمانیه ایچون
۶۵	۳۵	روسیه
۱۷	۹	سائر عالمک اجنبیه

۱۸۱ : ۵۵۴

٤ ربیع الاول ۱۳۳۰ نجشنبه

۱۳۲۷ ا شاط

بدنچی جبار

دین و فلسفہ

وحدت وجود

17

بوسماتك اربابى ساحهٔ تكوينده مشهود اولان شئون غير متناهيہ يٰ هيچ
برعلت غايهٔ تعقيب ايتمكسزین حرکت ايدن مادهٔ نك تصرفاتى جملةٔ سندن
اولق اوزره قبول ايدورلر. وعقل سليم اصحابى حيرتدن حيرتدوچار ايدن
بدايع قدرته اثر تصادفدر ديورلر. انلك اعتقادينه كوره علمك تدبير
وتصرفى نفسنه شعورى اولميان بركور قوتك دست ارادتنه مودوع ايمش
انسان اصغر نامتناهيدن اكبر نامتناهى يه قدر اجزاي عوالم بيننده مشهود
اولان بونجه خوارق صنعتى نفسنه شعورى اولميان بركور قوتك- هيچ
بر غايت تعقيب ايتمكسزین- صرف اثر تصادف اوله رق وجوده كتورديكنى
قبول ايددهك قدر محروم بصيرت اولورسه طالعنه اغلاملى.

مشهور « مونٽسکیو » « روح القوانين » عنوانی اثر ندۀ : بر کور
 قوت ، عقل و ادراک صاحبی مخلوقات وجودہ کثیرہ مز . دیشدر کہ نہ
 طوغری بر سوزدر . ہلہ مادیونک ایکیدہ بردہ ایلری سوزدکری شو
 « تصادف » کلمہ سی . لسان حکمتدہ اصلا معناسی اولیان الفاظ
 مہمہدندر .

عواملی بر طرفه بر اقامه . مشهور « وولتر » قاموس فلسفینسند هواده
اوچان بر ذره نك اوچه سی بیه تصادف اثری دكلدر دیور . طاوله زارینك
شش بش ویا پنچ و دو كلنسك ده تصادفه اسنادی ممكن دكل ایكن

نامتناهی بر قدرت وعظمتك ساحه تجلیسی اولان کائنات نصل اولورده
احتوا ایلدیکی بونجه دقایق حکمتله افعالنده برغایت تعقیب ایتیان بر کور
قوتك صرف اثر تصادف اوله رق وجوده کتیردیکی بر مجموعه مهملات
اوله سلیر ؟

عناصر بیننده کی امتزاجاتک تابدایت امرده فصل وقوع بولسی لازم کلش ایسه مطلقاً اوصورتله وقوع بولدیغی تسلیم ضروریدر. چونکه مادهنک استعدادینه نظراً بشقه درلو اولسنه امکان مساعد اولایدی اوامتزاجات هیج شبهه یوق که او یله اولوردی .

مادامکه اویله اولمامشده بویه اولمش، دیمک بویه اولسنه قدره اللهه نظراً دکل، فقط، (مادهیه نظراً) بر ضرورت وار ایمش. اکر او ضرورتک کنیدیسی تصادفدر دینهجک اولورسه بوسوز، قائلنک تصادف ویا ضرورت نه دیمک اولدیغنی ییلمدیمکنه دلالت ایدر. چونکه ضرورتک کیردیکی یردن تصادف، تصادفک کیردیکی یردن ده ضرورت چیقار. بونک بری دیکرینک ضد کاملیدر.

حال بویله اولنجه عناصرك سوق تصادفه عالمی تكوین ایتدیكى حقهده کی ادعا طبیعتیه حکمدن ساقط اولور . بو ادعا نك بطلانی تحقق ایدنجه هر شیده بر غایت ، هر غایتده عقللری دوچار حیرت ایده جك عظیم بر حکمت اولدیغی ده ثبوت بولور که بوده بر مدبر حکیمك وجودینی اثبات ایچون اك قوتلی بر دلیل دیمکدر .

مادیون مسالککنک تم طاشی مثابه سنده اولان مادهیه کلنجه
دینه بیلیرکه بزم اک زیاده بیلدیکمز حالده هیچ بیلمدیکمز بر شی وارسه
اوده ماده در . انسانلرک بو یار قدیم ایله هنوز ال اله ویرملری نصیب
اولما مشدر .

عصر لرده‌بری دیدارینه مشتاق اولدیغیز بویار وفاکار بزمه هر زمان الفت ایدر؛ فقط اصلاً یوزندن حجابی رفع ایتمز، دائماً حجاب استنار التند کوریشیور. نقابی رفع ایتمه‌ک شرطیله هر امر مزه امتثال، هر ارزومزه مماشاة ایدر. انسان «یوزنی کوره‌یم» دیه نقابنه طوغری دست تجاوزی اوزادنجه کورمک ایستدیکی چهره‌نک برق خاطف کی کوزدن نهان اولدیغنی، نقابنه طوغری تطاول ایدن دست تجسسک درین بر بوشلق ایچندقالدیغنی کوریر. سمدی به قدر بزه لباس مستعارندن بشقه بریری کوسترمیان اوشاهد وحشت کزین غالباً الی‌الابد یوزنی کوسترمیه‌جک و بزمه حجاب استنار التندن کوریشه‌جک. متقدمین ماده‌ی اوصاف و اعراض محسوسه‌ی قبول ایدن بر اصل قدیم اولمق اوزره تعریف ایدرلر. بعض کرده‌ماده ایله هیولایه شیء واحد نظریله باقارلر ایدی.

حتی «ابن سینا» حدود عنوانی رساله‌سنده ماده‌ی: المادة قد تقال مرادفاً للیولی و يقال مادةً لكل موضوع یقبل الکمال... الخ دیه تعریف ایدیور.

ینه اورسالده هیولی حقدده شوعبارده تصادف اولنیور: الهیولی المطلقة فی جوهر، و وجوده بالفعل انما یحصل لقبول الصور الجسمیة لقوة فیها قابلية للصور. و لیس فی ذاته صورة تخصه الامعنی القوة. ومعنی قولی لها هی جوهر هو ان وجودها حاصل لها بالفعل لذاتها... الخ عبارته‌ک توسیع مآلندن شومعنی چیقار:

بزم هیولی دیدیکمز شی بر جوهر در. او جوهرک ذاتنده بر چوق صورتلری قبوله مستعد بر قوت واردر. انک بالفعل وجودی یعنی بزم اکا موجود دیه بیله‌جکمز بر درک‌یه تنزلی ده انحق کندیسنده بالقوه موجود اولان او استعدادک، اجسامه مخصوص صورتلری قبول ایتمیله تحقق ایدر. او جوهرک کندیسنه مخصوص بر صورتی یوقدر.

انحق او صورتلری قبول ایده‌جک بر قوت، بر استعداد واردر. بزم اکا جوهر دیدیکمز ذاتنه نظراً بالفعل وجودی اولسی و بزم وجود دیه بیله‌جکمز صورتی اخذ ایچون بر استعداد مخصوصی حائز بولنسی اعتباریله در. انک کندیسنه نظراً بالفعل متحقق اولان وجودنده بزه کوره «تحقق وجود ایچون شرط لایب حکمنده بولنان اوصاف و اعراضدن بری بولمدیغندن او جوهر کندیسنه نظراً بالفعل بزه نظراً بالقوه موجود دیمک اولور.

متأخریندن اولان مادیونک اعتقادیلرینه کوره قوت فکری کی ماده فکری ده بر تجرید محضدن عبارتدر؛ حقیقته اوصاف و اعراضیله محاط و مجهز اجسامدن بشقه بر شی یوقدر؛ اجسامدن مجرد اعراض، اعراضدن عاری اجسام تصوری بر تصور باطلدر؛ قوتله ماده یکدیگرینک لازم غیر مفارقیدر.

قوتسز ماده، ماده‌سز قوت اولماز. قوت و ماده عنوانیله بشقه ایکی ماهیت تصوری. مافوق الطبیعیاته عائد ایکی نظریه‌نک قبولی دیمکدر. قوت و ماده دینلن شیلر برشیئک ایکی مختلف شکللریدر. ماده، بین الذرات موجود اولان قوتک شکل ثابتی، حرارت، ضیا،

الکتریک و سائر کبی شیلرده عین قوتک بر شکل غیر ثابتدر. ذراتی تحلیل یعنی ماده‌ی مادیندن تجرید دیمک قوتک ماده دینلن شکل ثابتی، حرارت، ضیا، الکتریک و سائر اسملریله معروف اولان اشکال غیر ثابت‌سنه قلب و تحویل دیمکدر.

ایشته ماده حقدده متقدمین و متأخرینک سرد ایتدکاری ملاحظاتک خلاصه‌الخلاصه‌سی یوقاریکی ملاحظه‌لردن عبارتدر. بونلرک هیچ برینه دیه‌جک یوق. یالکمز قوت و ماده دینلن شیلر عین شیئک ایکی مختلف شکللریدر دیمکله ماده حقدده برشی سویلنمش، ماده‌نک اساسی تبیین ایدلش اولیور می‌بیله‌م. چونجه اصل ارانیلان او «عین شی» اولوب انک استحالات مختلفه‌سندن متحصل نتایج دکدر. دیمک که بزم ماده حقدده کی معلوماتز شی دائره‌سندن ایلری کچه‌میور.

بویله اساسی شیدن عبارت اولان بر امر مجهولک استحالات محسوسه‌سنه برر اسم ویرمکله ماده‌نک حقیقتی بیلنمش، مسئله حل ایدلش اولماز. مقصدمز، مادیون مسلک‌نی تعمیق، اکا دائر سرد ملاحظات ایتک دکدر. بزه مطلوب اولان جهت، ماده اولسون قوت اولسون نه اولورسه اولسون بر موجودک تحقیقیدر.

ایشته صوفیون جناب حقک علم و قدرتی لاحق اولقسزین بوموجودک تحقق ذاتیسنه امکان کور میور. چونکه بوموجودده حکم وجودی کندیسنه اضافه ایده‌جک بر قوت اولدیقه او موجود تحقق ایده‌مز شوالده مخلوقات میاننده بوقوتی حائز اولان یالکمز نفوس ناطقه اولدیغندن یالکمز انلرک موجود اولسی، انلردن بشقه برشیئک موجود اولماسی لازم کلیور. عجبا اویله‌میدر. فکریون حل مسئله‌یه بوقیودن کیره‌ک عالم خارجی‌یه نفس ناطقه‌نک حالات مختلفه‌سندن منبعث توهات نظریله باقشاردر. حتی بونلردن مشهور «فیخته» عالمده کندیسندن بشقه موجود کور میوب کندیسی کی انسانلرک بیله وجودی انکار ایتشد. فی الحقیقه اجسام حقدده اجرا ایدیلن تدقیقات نظریه انسانی بویله بر فکره صابدره‌بیلر. مثلاً اجسامک بر چوق اعراضی نفس ناطقه‌ایله قائم اولوب اجسامک کندیبارنده موجود دکدر، «ده‌قارت» اعراض سائره‌ی اجسامدن نفی ایله یالکمز امتدادی قبول ایدیور. «برقه‌ی» و سائر کبی بعض فلاسفه امتدادکده نفس ناطقه ایله قیامنه قائل اولیور. بوفیلسوفلرک اعتقادینه کوره روی ارضده شعاع ادراک منطقی اولسه دنیادن اثر قالمیه‌جق یعنی نوعاً قیامت قوباجق مثلاً باصره اولدیغنی ایچون نور و ضیا فرقی بر جمع عجیبه منقلب اوله‌جق، حافظه اولدیغنی ایچون زمان دینلن امتداد و همی بیلمدیکمز بر ماهیته انقلاب ایده‌جک، بلکه مکان دینلن امتداد حسیسندن ده اثر قالمیه‌جق؛ هالون، رایحه، ملاست و خشونت کی اعراض و اوصاف درج‌نک اول کتنام اوله‌جق؛ حس سمعک فقدانی ملابس‌سیله عالم اصواتک قیامتی قوباجق؛ خلاصه عالم، حقیقتی ادراک مستحیل اولان بر هیولی حالتی اله‌جق!

بناءً علیه بو حال قیامت دکده ندر؟ فکریونی عالم خارجینک وجودی حقدده شبهه سوق ایدن شی یوقاریده سویلندیکی وجهه

ایندیکی شیلرک باطنی . بیلمدیکی شیلرک اسرارینی فهمه ؛ بولندیی عالم جسماییدن بشقه بر عالم روحانی اولدیغنه ذاهب اولمغه استعداد کوسترمک درجه سنه واصل اولیور .

دیمک اولیورکه بودورده جمعیت بشریه صباوت دورندن سن رشدک اولنه انتقاله حاضرلق کوستریور و بناء علیه استقبال ایتدکلی طور جدیده هدایت ایتک اوزره کندیلرینه بی بعث اولنیور !

افراد بشردن هر فرد سن رشد واصل اولمدن منفعت و مضرتی اوقدر فرق ایدمدیکی کی ، غیره ایقاع مضرت خصوصنده سن رشد واصل اولدقدن صکره شهوات نفسانیه سینه تابع اوله رقی اجرا ایدر . بناء علیه جمعیات بشریه ده ظهور نبوت دورده سنه قدر کرک اعتقادات و کرک عملیات خصوصنده مقتضای فطرتلری اوله رقی صرف عقللری ایله حرکت ایتدیلر و بالطبع کیت کیده ترقی ایتدیکجه سن رشد واصل اوله رقی آردلر نده اختلافلر ظهوریله عاجز قالدقلری ماده لرده کتاب و شریعت آلهیه ایله حکم ایدمک ر پیغمبر کوندیلور . شو حالده نبوتک ظهوری وانی قبوله استعداد اطوار بشریه دن بر طوردرکه نوع انسان اکا ؛ غایتی کال انسانیتک شو نوعنه انتها ایدن اوزون بر طریقده تدریجی بر صورتده یورویه رک واصل اولیور و اوطور نورانی بجدیدک ظهورینه کسب استعداد ایدیور . بو صورتله پیغمبر اوله رقی بعث اولنان حضرت آدم انسانلرک دکل ، پیغمبرلرک بدایتی اولمش اولیور . جمعیت بشریه کاله دوغری یورویه رک بر طاقم مرحله لر قطع ایدوب نبوتک ظهورینه انتها ایتدکدن صکره ده بر چوق مسافه لر طی ایله دیگر بر منزله واصل اولیور . فقط مع التأسف عهد نبوة اوزادیکجه ، انسانلر نور نبوتدن تباعد ایتدیکجه قلبلری قاراروب نفسلری ظلم و تعدی احاطه ایدرک شهوات نفسانیه لری غلبه ایدیور ، سر دعوت ، حکمت دینییه اونوتولیور ، بناء علیه بو جهته اختلافلر باش کوستره رک اولکی سعادت شقاوته انقلاب ایدیور . بو دورده تمادی ایتدیکجه بشر ایشلمش اولدیغی اعمال و حرکاتک فسادلری ادراک ، و اختلافاتک وخامت عواقبی ، الفت محبتک فوایدی ایله مقایسه ایدرک قلبنی عقائد فاسده دن ، نفسنی بر طاقم ملکات ردیه دن تظہیر ایدنجه بوندن صکره جمعیت اوزرینه ینه شمس اولک طلوعیله ، حقوقده رئیس ایله مرؤوس مساوی ، انسانلر تنزیل اوزرینه اجتماع ، تأویل صحیح اوزرنده اتحاد ایدرلرکه ایشته کندیسسی ایچون امید ایتدیک غایه کاله واصل اولنجیه قدر شو تعداد اولنان اطوارک هریرینی صیره سیله کچهرک الک صکره او غایه واره جنی شبهه سزدر . بو نظریه ده ضعیف بر نظریه دکلدر چونکه طبقات الارض و انسال بشر علماسنک سرد ایدر کلدکلی نظریات فنییه تمامی تمامنه موافق اولدیغی کی دیناً دخی هیچ بر محذوری یوقدر . زیرا « ما کان الناس امة واحدة فبعث الله النبیین مبشرین و منذرین و ازل معهم الکتاب بالحق لیحکم بین الناس فیما اختلفوا فیہ و ما اختلف فیہ الا الذین اوتوه من بعدما جاءتهم البینات بغیا بینهم فهدی الله الذین آمنوا لما اختلفوا فیہ من الحق باذنه

ایشای خارجیه دنیلن حقایق ثابتیه مخصوص اوصاف و اعراضک ذوات اشیای ایله قائم اولیوب نفوس ناطقه ایله قیام لریدر . حالبوکه معلومات حسیه منک مصححی اولان عقل انلرک بو فکرلرنده کی افراطی تصحیح ایدر چونکه اگر برحسی اوله رقی جمع ایتدیکمز معلوماتی عقلاً تصحیح ایتمه مش اولسه ایدک بوکون کونشه برساوی « کوزله به » بیلدیلر نده بر کوزلک جامی دیر ایدک کونشی حجم حاضر یله حس ایدن کوزمن ایه ، انک کره ارضدن ۱۰۴۰۰۰۰۰۰۰ کره بیوک اولدیغی بزه بیلدیرن عقلمزدر معلوماتک صحیحی عقلمزله تحصیل ایتدیکمز معلوماتدر ایشمز حسه قایر سه هر چه بر زمان نفسمزی خطادن ازاده بولندیره میز .

فرید

تنقید محقک جوانی

اکلا شیلما یان نقطه لر

- کچن هفته دن مابعد -

ایکنجی نظریه : نوع بشرک اولی حضرت آدم اولیوب آدن مقدمده نوع بشر بولندیغی . بو نظریه بی قبول ایتدیکمز حالده دیرزکه :

انسانلر بدایت خلقتده غایت بسیط بر صورتده پک محدود بریلدی ایله ساحه آرای ظهور اولشدر . جناب حق افراد انسانیه دن هر فردی « واللہ اخرجکم من بطون امهاتکم لاتعلمون شیاً وجعل لکم السمع والابصار والافئدة لعلکم تشکرون » آیت کریمه سنده خبر ویردیکی اوزره اصل ضعیف القوة . مفقود العلم ، هرشیدن عاجز ، هیچ برشیته مقاومت ایدمه جک بر صورتده خلق ایدوب صکره ابوینک و یاخود دیگر کیمسه لرک مساعیسیله بنیه سی خدم معروفه واصل اوله رقی علم و عرفان صاحبی اولیور سه ، جمعیات بشریه ده بدایت ظهورنده غایت ساده بر بیلکی یه مالک اوله رقی نشأت ایش کرک اعتقادات و کرک عمل خصوصنده صرف شرایع عقلیه یه تمسک و او یولده حرکت ایشدر . بو ساده لکله بر چوق زمانلر دوام ایدرک حوادث کونییه نک وقوعی کندیسنه مربیلک وظیفه سنی ایفا ایشدر . انسان ایچون تخمین اولنان بودورده انسانلر بالکیز بنیه جسمیه و احتیاجات بدنیه سنک محافظه سنه اهمیت ویرمشدر . حتی بشرک بو دورده کی کافه صنایعک طاشدن اولسی افرادک حال صباوته پک مشاهددر . بوندن صکره تناسل و تکامل ایدرک ده یوکسک بر طبقه یه چقیور . بشر بودورنده صنایعی ده زیاده ایلری کتوریور ، آلات و ادواتی قلائی و تموردن یاییور . بو دورده ارواحه اهمیت ویریور ، حتی ارواحه پرستش ایدیور ، رعد و برقه عطف نظر ایدیور . خلاصه بو دورده کچهرک تجربه و کندیسندن اولکیلرک بقیه آناری کندیسنه پک چوق شیلری کشفه سبب اولیور . بو دفعه جمعیت اولکی دوشونجه لرینک بر چوق خطالری بولیور ؛ حوادث کونییه بیلمدیکی بر چوق شیلری تعلیم ایدیور ، اصول اجتماعیه ته متعلق پک چوق شیلر اوکرنیور . بنیه معنویه سنک عناصرندن بعض شیلر کشف ایدرک تعقل